Amerika středem nového světa.

Norman Angell hlavní ředitel pařížského vydání londýnského "Daily Mail" a autor "Velké illuse" nyní člen zdravotního sboru na bojišti, přijel do Paříže, aby přiměl úředy ku změně method v zdravotní službě a zvláště, aby vynohl rychlejší provádění operací.

Angell sděluje, že nejvíce ho překvapilo, když viděl venkovany sklízeti obilí s polí a to v dohledu velkých bitev v nichž padaly tisíce mužů.

Moderní válka zdá se prý míti nejnemší působivost a divadelnost, spolu s největší škodou a hrůzou.

Jako doklad uváděl že viděl zraněného, jehož tvář byla úplně utržena jenž přece jen doufal, že bude moci zůstat na živě.

Do budoucnosti chová Angell obavy. Zničení Německa je prý pouhou frází neboť nelze pobíti 70,000,000 lidí a nikdo nemůže na vždy obsaditi zemi, již obývají. I kdyby se to stalo, bylo by zde Rusko, jež zabráním Dardanel a Balkánu by nastoupilo na místo Německa.

Čeho je třeba, je to, aby byla zabezpečena ochrana před útokem kohokoliv, Spojené Státy by se mohly uplatniti v takové akci nejvyšší měrou.

Amerika stane se prý středem nového státu světa, jestliže využije příhodné doby až do konce. Tím že stojí stranou všech žárlivostí mezi jednotlivými evropskými státy stává se přirozeným rozhodčím a může vykonati pro staré státy to, co ony samy pro sebe nedovedou. Jestliže však toho neprovede, konflikty budou oživeny a Amerika sama bude na konec zatažena do militaristického 'maelstrómu.'

Kritických pět minut v manželství.

V určitých pěti minutách denně ztroskotá se více manželství, zvláště mladých, než za ostatních 23 hodin 55 min. — Tuto větu napsal jeden chytrý lékař a znalec lidí; jeho theorie o kritické chvílce zajisté zaslouží také naší pozornosti. Kritická chvíle nastává, když se vrací unavený manžel v poledne neb večer domů. Každá mladá paní sezná brzy, ať už má muže sebe hodnějšího a sebe laskavějšího, že přichází často domů z práce celý omdlený, a že velice snadno se podráždí a vybuchne hněvem. Ješitná a nemyslicí žena bude se pro tuto zdánlivou nelaskavost velmi rmoutit. Očekávala přec, že až přijde muž domů, dá najevo, jak je rád, že je zas doma. Místo toho on sotva že zběžně pozdraví a má zamračenou tvář.

Ztratí-li nyní mladá aní vládu nad sebou a jemnocit, což obojí je předpokladem šťastného manželství, a oplácí-li mu stejnou měrou, pak je mír pro tentokrát z domu vypuzen.... Mladá paní trápí se deší čas tiše; myslí, že muž ji nemá více rád, a je proto "strašně nešťastna." Brzy na to dochází však k scénám, při nichž tekou slzy, činí se trpké výčitky se strany jedné a ostré námitky se strany druhé. Konečně chopí se soužený muž universálního prostředku všech 'zneuznaných' manželů; popadne kobouk a odejde! Nesčetně mnoho manželství rozbíje se o toto úskalí; kritických pět minut po návratu mužově je pro většinu mladých paní zkouška ohněm. Obstojí-li při ní dobře, mohou skoro jistě doufat v trvale šťastné manželství. Celkem není to nic těžkého, při zkoušce té dobře projít.

Jedna rozumná americká paní, která zastávala před provdáním v jistém obchodě zodpovědné místo, vypravuje o těchto kritických pěti minutách ve svém manželství toto. Když jsem jednou svému domů se vracejícímu manželu sama otvírala a on jenom sotvaže pozdrvil, vzkypěla ve mě skoro žluč hněvem. Těšila jsem se naň tolik, až zas přijde domů, a — on dělal tak, jako by mu dveře otvíral nějaký podomek. Do duše uražena chtěla jsem se k němu obrátiti zády a jít od něj. Tu však jsem si všimla jeho bledého, umdleného obličeje a — byla jsem vyléčena. Zpomněla jsem si na dobu, kdy já sama jsem byla zaměstnána v obchodě, a to stačilo, že jsem pochopila, v jakém rozpoložení se můj muž nalezá. Vždyť je to zcela přirozeno, že člověk po namahavé a napínavé práci přichází domů celý zemdlený a nervosní. Takového člověka stojí namahání i pouhé otevření úst. Tu pomáhá jenom při větivost. Tedy: já váhala pouhou vteřinu; pak jsem mu pomohla svléci plášť, pověsila jsem mu klobouk a otevřela mu dvéře do jídelny. Na nic zbytečného jsem se ho neptala. Za pět minut seděli jsme za stolem a vesele jsme hovořili jako dvě děti šťastné .... Ať nikdo nenamítá, že si muž na to navykne a nechá si pak ve všem sloužit. Právě naopak. On cítí vděk, vidí-li, že žena vítá ho vždy vesele, spokojeně a s úsměvem a dělá, jakoby se jeho zamračené tváře pranic nevšímala. Každý manžel, není-li přílišným sobcem anebo člověkem nemyslícím, uzná to a bude opláceti stejným.

Dvanáct set bitev.

Zní to neuvěřitelně a přece je pravda, že za poslední tři století, tedy v době od r. 1618 až do roku 1905, svedeno bylo neméně než 1044 pozemních bitev a 122 bitev námořních. V téže době konáno bylo 490 obežení a podepsány 44 kapitulace. Tehdejší války trvaly dlouho — nejdelší z nich byla válka mezi Benátčany a Tureckem: trvalať od r. 1644 do r. 1690, tedy 55 let. Za to Rakousko a Itali svedly nejkratší válku, neboť válečné tažení v r. 1849 skončilo za šest dní. Z jednotlivých národů jest francouzský nejválečnější. Ve svých válečných dějinách má zaznamenáno 1079 utkání, z nichž vybojoval 652 pozemních bitev, 68 námořních a přijal 382 kapitulací. Rakousko je v této statistice na druhém, Anglie na třetím, Rusko na čvrtém, Prusko na pátém, Španělsko na šestém místě. Nejválečnější stát, Francie, nemá však zrovna nejpříznivější poměr mezi vítězstvím a neúspěchy. Zvítězilať v 584 utkáních, ae naproti tomu 495 bitev prohrála. Prusko a Anglie byly ve válečnictví již šťastnější, neboť mají proti šedesáti procentům vítězství jen deset procent porážek.

Obléhání a dobývání měst hraje ve válečnictví minulých tří století význačnou úlohu. Nejdéle z měst obléhán byl Gibraltar, na nějž měli Angličané tak dlouho zálusk, až se tohoto skalního města také zmocnili. Dříve jej ovšem obléhali od r. 1779 až do r. 1782 a sevření města trvalo 1167 dní. Spojená vojska anglo-španělská obléhala Cadix od r. 1810 až do r. 1812, plných 903 dní. Na třetím místě je obléhání Vídně Turky r. 1683. Sevastopo, obléhaný armádou francouzskou a anglickou, vzdoroval za krymské války 346 dní. Port Arthur v poslední válce rusko-japanské vzdal se po obléhání trvajícím 221 dní. Rusové obléhali Plevno ve válce rusko-turecké 142 dní. V poslední válce balkánské vem dlouho trvalo obléhání Skadaru a Drinopole.Prah aběhem své historie byla obléhána několikráte.

Velikou je statistika lidských obětí těchto válek posledních tří století. V bitvě u Mukdenu, jíž rozhodnuta byla válka rusko-japonská, srazilo se na obou stranách 624,000 bojovníků a ztráty této týdenní bitvy obnášely 138,000 mužů. U Sedanu, kde Němci obklíčili Bazaineovu armádu, stálo proti sobě na poměrně malé prostoře 320,000 mužů, z nichž padlo 122,000. V tažení Napoleonově do Ruska před sto lety strhla se velmi bitva u Borodina. Vojska obnášela při nejmenším 246,000 mužů, ztráty obnášely 80,000 mužů. Bitva u Waterloo, v níž Wellington a Bluecher porazili Napoleona, čímž učinili konec jeho výboji, bojovalo 290,000 lidí a ztráty obnášely 45,000 mužů. V bitvě u Ogruně mezi Francouzy, vedenými Napoleonem, a Rakušany, pod arcivévodou Karlem, srazilo se rovněž 290,000 mužů a z krvavé bitvy odnesli 63,000 mrtvých a raněných. U Drážďan, kde došlo k tažení spojenců — hlavně Rakušanů — proti Napoleonovi, obnášely ztráty při 300,000 bojujících 50,000 mužů. Velmi rvavé srážky byly u Plevna, kde padlo 50,000 mužů. V bitvě tří císařů: Napoleona, Františka I a Alexandra I. u Slavkova, padlo 39,000. Neméně krvavá byla t. zv. "bramborová vojna" za Bedřicha I. a Marie Terezie.

Jak zbohatnul Carnegie.

Již od let devadesátých minulého století zamýšlel Carnegie, jak jeden z jeho společníků vyprávěl, část svých oceláren prodati, ale žádný z amerických Kroesů, žádná zangických společností nedala se pohnouti, žádanou sumu — ne méně než 620 milionů — za ně zaplatiti. Ani z jeho vlastních společníků nechtěl žádný toto risiko přijati. Tu vystoupil jako kupec nejbohatší muž Ameriky, jediný vhodný sok Carnegiův, totiž John D. Rockefeller. Jakoby na svých ostatních zájmech, jako petrolej, podzemní plyn, železnice atd., neměldosti, vrhl se ještě také na výrobu ocele. Měl velký podíl na závodech Federal Steel Company, veké doly na rudu a k nim vedoucí železnice v Minnesotě a pomýšlel na to, také americkou výrobu ocele dostati do své moci, jako měl již dávno téměř monopol na petrolej. Však Carnegieho získati nemohl.

Cargnegie věděl, že má nejdůležitější průmysl země ve svých rukou a že největší američtí finančníci nemohli bez něho v tomto ohledu ničeho podniknouti. V této době panovala v Americe snaha jednotlivá odvětví obchodu spojiti, monopoly a trusty zakládati, aby se režie snížila a ceny zvýšily. Carnegie se rozhodl ještě jeden nebo dva roky čekat, neboť pro trust ocelový musilo se přece přijíti k němu. Této doby použil k tomu,by svým konkurentům nahnal strachu, soutěž nutil až k nejkrajnějšímu a nezakoupí-li jeho závody, aby sám ocelový trust organisoval. Tak počal obrovský boj, nad nímž finanční svět dlouhý čas zatajoval dech.

Aby Rockefellera porazil, dal na jezerech stavěti sedm parníků po 8000 tunách pro dovoz rudy z Minnesoty do Pennsylvanie. Aby mocnou, v Pennsylvanii téměř panující síť železniční učinil pro sebe zbytečnou, vyslal inženýry ke stavbě nových železnic z Pittsburgu k atlantickému pobřeží. Aby porazil National Tube Company, která měla monopol na výrobu železných rour, prohlásil, že zařídí v přístavě Connantu velké dílny na roury s kapitálem 12 milionů dollarů. Proti American Steel and Wire Company chtěl stavěti poblíž Pittsburghu nové závody pro výrobu drátu. A svou vlastní soutěž, ostatní ocelní společnosti doufal hravě rozehnati, prohlásiv, že věnuje dalších 40 milionů na rozšíření svých podniků.

Ve finančním světě se o tom nepochybovalo, že to Carnegie myslí vážně. Prostředky k tomu měl. Vyráběl již čtvrtý díl vší ocele v Americe a jeho výroba, železa byla tři miliony tun ročně. Ze svých ložisk rudových dobýval 28 proc. celoroční spotřeby rudy v Americe, z jeho válcoven pocházelo 50 procent vší ocele a pancéřových desk. Jeho výlohy na dopravu po železnicích a parnících činily ročně 40 milionů, pracovní mzda 60 milionů. Jeho výlohy výrobní byly o polovinu menší, nežli u jeho konkurentů, při ocelových kolejích o čtyři dollary na každé tuně. Svou ocel prodával v Anglii tunu o $3 levněji, nežli anglické ocelárny. — Mohl tedy hravě všechny své konkurenty porazit, žádný podnik nebyl tak veliký, tak dobře vedený a mocný, jako jeho. Rockefeller, Morgan a někteří jiní peněžníci různých konkurenčních podniků sjednotili se sice, aby mu mohli čeliti, to však byli jenom finančníci, kdežto Carnegie byl od borník a se svými zkušenostmi a prostředky musel zvítězit. Před očima králů peněz a ocele ležela ta zaslíbená země, v níž se získávaly miliony, ale přístup k ní byl v rukou Carnegiových. Carnegie musel pryč, pryč za každou cenu! Kdyby se to nepodařilo, byli by všichni ostatní ztraceni. Jediný muž, který toho mohl dosáhnouti, byl Pierpont Morgan. Všichni se obrátili na něj a slibovali mu zlaté hory, podaří-li se mu Carnegia zakoupiti.

Morgan se odhodlal pokusiti se o to. Jednoho dne v roce 1901, byl Schwab, Carnegiův první rádce, pozván ke konferenci do Filadelfie a v tamějším hotelu Belevue se setkal s Morganem.

"Chce Carnegie prodati?" ptal se Morgan svým usečným způsobem.

"Ano", odvětil Schwab. "Ještě tento týden se dovíte ceny."

To byla celá rozmluva.

Hned se vrátil nejbližším vlakem do Pittsburghu a radil se s Carnegiem. Tento chtěl býti povolným a rozkládal Schwabovi, aby Morganovi odpověděl následovně: Hotově 304 mil. dol. Prioritní akcie 98,277,120 dol. Akcie 90 mil. 279,040 dollarů.

Dle tehdejšího kursu s čistým výnosem posledního roku byla to ohromná suma 487,416,40 dol.

Takové množství milionů žádati za podnik, jehož původní cena byla pouze dvacátý díl, bylo vrcholem odvážnosti. Ale Schwab líčil budoucí příjmy podniku tak skvělými barvami, že soupeři Carnegiovi, ve své exisenci ohrožení jako železnice, ocelárny, parníkové společnosti, majitelé hutí atd., naléhal tak na Morgana a jeho skupinu kapitalistů, že se v několika hodinách o koupi rozhodlo. Carnegie, jenž asi o třicet let dříve se 65000 dol. obchod železem začal, vzdal se obchodu jako nejbohatší soukromník světa, majitel téměř 500 milionů dollarů.

Tenkrát připadlo několik set milonů jeho mladým společníkům. Každý obdržel dle svého podílu na podniku příslušný počet milionů; většina jich vzdala se vůbec obchodu, někteří vstoupili do nově založené United Steel Corporation a získali další miliony.

Celý ten příběh čte se jako neuvěřitelná pohádka a přece jest vše pravdou.

Letící koule.

O letící kouli napsal v jistém štutgarském týdenníku prof. dr. B.Donath dlouhý obsažený článek. Autor mluví především o dráze, kterou náboj prolétne, o přírodovědeckých a matematických zákonech, jimž její let podléhá a o obtížném problému "ballistické křivky", která vlivem odporu vzduchu činí ryzí parabolu dráhy letu nesymetrickou.

Neobyčejně zvláštní je poměr letící koule k zvukové vlně, kterou ve vzduchu zvíří a která našemu sluchu oznámí, že byla kulka vypálena a že nyní smrtonosně razí svou dráhu. Tyto zjevy zvukových vln jsou nerozlučitelny od letícího náboje a přece dosud nikdy nikdo neslyšel kulku, kterou byl zasažen. Ne třeba byly pohyby zvuku seberychlejší (asi 1,050 stop) za vteřinu), přece ještě letí kulka rychlostí mnohem větší. Naše moderní náboje mající počáteční rychlost 1,500—2,400 i více stop za vteřinu, letí zvukem a jsou na místě vždy dříve. Slyšíme tedy kouli, která na nás letí teprve v okamžiku, kdy svišti kolem našich uší a podivno, že slyšíme svištět koule dvě a to jednu letící k nám a druhou zpět ke zbrani, z níž vyšla. Tento akustický klam povstává tím, že zvukové vlny přicházejí k našemu uchu po řadě ze všech bodů dráhy a to nejdříve z nám nejbližších a pak teprve ze vzdálenhjších.Při tom také vzniká zvláštní svištivý zvuk. Dle Dopplerova principu zdá se totiž dávati vzdalující se zvuková vlna hlubší ton, než blížící se vlna stejného počtu záchvěvů a tak dávají obě vznik rozkyvům jako dvě struny, které neharmonisují přesně. A z tohoto děje vzniká při letu koule ten zvláštní svišt a hvizd, který se stane vojínu brzy válečnou hudbou, na níž uvyká.

Odporučte tento časopis vašemu sousedovi.

Kde je lacinější za války než před válkou.

Válkou podvázán byl značně vývoz z Ruska, které vyváží obyčejně množství obilí, másla, cukru, vajec, masa atd. Dnes je to nemožno a všeho tohoto zboží jest ohromné množství. Po vypuknutí války nastal značný obrat v sibiřském obchodu s máslem. Máslo není možno vyvážet a konservovat se také nedá; prodává se tedy za každou cenu domácímu obyvatelstvu a sibiřské selky začínají také samy užívat másla. Potraviny jsou laciné, lacinější než před válkou. Jiné tovary naopak jsou dražší. Dovoz průmyslových tovarů ustal skoro úplně a zásoby v obchodech mizejí každým dnem, čímž se zboží zdražuje. Německo dováželo do Ruska ohromné množství předměstů pro domácí potřebu a chemických výrobků. Všechna léčivá na příklad přivážela se z Německa. Nyní je už nedostatek drog a chemikalií. Ani pro raněné není dostatek léků a proto jich ošetřování jest velmi nákladné. Inkoust v ceně značně stoupl, potřeby fotografické, oděv a obuv se zdražily o 50 procent. Pařížské klobuky a šaty zmizely. Ruské paničky budou nuceny se tuto zimu zříci nové pařížské mody. Bohaté a střední vrstvy pociťují tedy následky války více než vrstvy nižší, které potřebují pouze potraviny, na něž mají nyní dosti peněz, poněvadž nic nemohou utratiti za vodku a za pivo. V Rusku není dnes lidí bez zaměstnání; žebráci zmizeli úplně. Žen, ba i děti pracují ve dne v noci v továrnách a vydělávají peníze.

Jak se zásobuje vojsko ve střeleckých zákopech.

Nynější válka se vedle v zákopech, hluboko do země vykopaných, kde vojáci musejí stráviti naráží na všelijaké obtíže. Polní kuchyně se svými velkým kotly na jídlo z pocínované mědi s lázní glycerinovou a kotlíky na kávu, celé dny a noci. Zásobování vojsk je půl druhé hodiny vzadu. Kuchyně mohou býti dopravovány ku předu jen pod ochranou tmy, pokud se to dá bezpečně prováděti při dělostřelecké palbě. Následkem toho dostáváme denně jenom jednou zásilku jídla a kávy, což provádějí naší jídlonoši pod pláštěm tmy v nádobách mužstva. Nabrati jídla pro 140 mužů a potom v úplné mě je rozdíleti v bitevní čáře na každého vojáka stejnoměrně, není žádná maličkost. Všecko musí se díti zcela tiše, bez řeči, bez klapání nádobím, nikomu nesmí býti ublíženo. Polní kuchyně sprostředkuje také i ostatní styk se světem, přijímá lístky polní pošty a dopisy domů, aby je dále dopravila do světa, přiváží poštu pro setninu do šlou, případné dárky z lásky, chléb a občas soudeček vína, někdy také trochu kořalky pro studené noci, podražené boty a za to přijímá boty, které čekají na ševce a dopravuje je k zavazadlům za frontou. Všechen tento čilý ruch musí se díti v temné noci, aniž by zůstalo něco ležet a bez nejmenšího hluku. Vydávání jídla a věcí na střelecké čáře je následkem toho malý umělecký kousek, který musí se prováděti takřka se zavázanýma očima. Mnohem jednodušší je rozdávání jídel za fronto uve stanu. Není tu třeba žádného prostředníka a všichni lidé dostanou jídlo z kotle, který pojme 200 litrů a odkud nabírá se velikou sběračkou. Tu předstupují vojáci s toužebnými pohledy a husím pochodem, v rukou mají svoje hluboké šálky na jídlo a lžíce a potom ihned v stoje, sedě nebo leže, pojídají tepou stravu. Ta bývá z masa, husté hrachové, bobové, rýžové nebo kroupové polévky s brambory nebo bez nich. Potom se čepuje káva do číše. Mimo to obyčejně vydává se káva ráno a večer, večer také ještě saám nebo slanina, pokud to těžce zkoušený zásobovací důstojník sežene pro setninu svého batailonu. Červené víno, které zde také častěji se podává, nechává se místo svačiny ohřívati. To jde arciť jen tehdy, pokud styk mezi kuchyní a setninou není omezen pouze na noční tmu. Jinak je jenom jediný oběd, chléb, slanina a káva za den. Místa, kudy válka se valila železnými kročejemi, jsou věšinou opuštěna a vybrakována. Máslo, vejce mléko, není tudíž skoro vůbec ani k dostání. Dobytek a drůbež padne za oběť řezníkům.

Kolika jazyky se mluví?

Nikdo ve světě nemůže dáti přesnou odpověď na otázku: Kolika jazyky se ve světě mluví? Mnozí udávají počet jazyků na 4,000, ale těžko je říci, je-li to přesný počet. Různých dialektů je na několik desítitisíců.

V Brazilii je na 60 různých dialektů a v Mexiku dokonce kolem 700. Na ostrově Borneo je kolem 200 dialetků. Řekneme-li, že každý jednotlivý jazyk má průměrně 50 dialetů, dostaneme obrovitou číslici 250,000.

Tvrdí se, že za 100 let budou čtyři jazyky ovládati celý svět. Střední Evropa bude mluviti německy, angličina dále vládnouti bude na ostrovním království, v severní Americe, Australii a v různých anglických koloniích, španělština bude vládnouti v jihoamerických zemích a slovanská řeč ovládne celou východní Evropu a střední Asii.

Pomsta Pytláků,
"Věrní až do skonání",
Zklamaná závist!
Tři povídky v jedné knížce od Karla Červenky. — Pošleme všechny tři povídky do kterékoliv části Spojených Států vyplaceně
za 35ct.
ODVÁRKA BROS., Clarkson. Nebr.

Chraňte se BEZCENNÝCH PADĚLKŮ a vždy žádejte o pravý Richterův kotvový PAIN-Expeller
s kotvou a ochrannou známkou jak zde vyobrazena. Za 25 a 50 centů v lékárnách nebo přímo u
F. AD. Richter & Co
74-80 Washington St.
NEW YORK, N. Y.

ALWAYS POPULAR

10 for 5¢
Na prodej všude
P. Lorillard Co.
New York City

Zaňechte průtržních pasů

STUART'S PLAPAO-PADS jsou rozličné od pásu, jsouť přidržovači léku a udělány zúmyslně **samopřilnavými** aby držely částě jistě v poloze. — **Žádné řemeny neb přasky** přidělány — žádná protivná **péra.** Nemohou se posunovat, **nemohou** tudíž dřít nebo tlačit na kosť. — Tisíce se léčili úspěšně doma bez zdržování od práce — zatvrzelé případy vyléčeny. Měkké jako samet — lehce se přiloží — lacině. Vyznamenány zlatou medailií. — Průběh vyhojení jest přirozený, netřeba tudíž později průtržních pásů. **Dokážeme** co pravíme zasláním Vám na zkoušku Plapao úplně zdarma. Pište dnes.
PLAPAO CO., Block 1665 ST. LOUIS, Mo.